

Състояние

на закрилата и грижата за детето в България

Анализ на социалните услуги за деца

юли 2023 г.

По последни налични данни на [European Health Information Gateway](#), регионален офис на СЗО за Европа (към 2018 г.) сред държавите от ЕС, които са предоставили данни, България, заедно с Хърватия е в най-добра позиция с 10 деца в институционална грижа на 10 000 детско население. За сравнение в 6 държави от ЕС (Полша, Естония, Испания, Португалия, Чехия, Латвия) те са между 20 и 50, в други 6 държави от ЕС (Австрия, Ирландия, Румъния, Словакия, Литва, Малта) са между 50 и 70, в 4 (Дания, Финландия, Швеция, Люксембург) са между 80 и 120, а в Германия и Унгария между 120 и 150.

По индикатор деца в резидентна грижа на 10 000 детско население на Глобалната база данни на УНИЦЕФ (за 2023 г.) България отново е в групата държави с най-малък брой – между 10 и 20 заедно с Гърция и Словения. По-малък – под 10 – е броят единствено в Ирландия. За сравнение в 5 от държавите, които са предоставили данни (Хърватия, Литва, Малта, Полша, Румъния) децата в резидентна грижа са между 20 и 30, в 4 държави (Естония, Германия, Унгария, Латвия) са между 30 и 40 и в други 3 (Австрия, Словакия, Дания) са между 40 и 60.

По отношение на деинституционализацията на грижата за детето данните демонстрират категоричен ангажимент от страна на българските власти, необратим процес и сериозен напредък. Това се потвърждава и от данните на Eurochild (DataCare) за съотношението грижа в семейна среда спрямо резидентна грижа. Изследването е започнало през 2020 г. и картографира децата в алтернативна грижа в държавите-членки на ЕС. Резултатите показват, че България попада в най-голямата група държави, в които грижата в семейна среда спрямо резидентната обхваща между **50%** и **70%** от децата. Заедно с Дания, България заема водеща позиция в тази група (**65%**). Делът на децата в резидентна грижа е по-голям отколкото в семейна среда в Португалия, Австрия, Германия, Гърция, Кипър, Испания и Люксембург.

През **2022 г.** общият брой на децата в България е 1 095 849. Социални услуги ползват **15 859**, или **1,45%** от всички деца (светлосинята линия на диаграмата). Според данните от годишните доклади на Агенцията за социално подпомагане от 2016 г. насам броят им се увеличава, като най-голямото увеличение е в периода 2021-2022 г., а общият брой функциониращи социални услуги (оранжевата линия на диаграмата) намалява (2020-2021). След 2020 г. няма открити нови услуги.

Капацитетът на социалните услуги, изразен в брой потребители (сивата линия на диаграмата), също намалява след 2020 г., когато е въведен новия закон за социалните услуги с акцент върху достъпа и ефективността.

През същия период сигналите за деца в риск, подадени в отделите „Закрила на детето“, са устойчиво голям брой (жълтата линия на диаграмата, най-високото ниво).

Новите случаи на превенция на изоставянето, по които е открита работа, запазват едно приблизително постоянно ниво (тъмносинята линия на диаграмата). За разглеждания период **2016-2022 г.** разликата между нови и успешно приключили случаи по превенция на изоставянето като брой е **4 851**.

Информацията, публикувана от АСП, разкрива три предизвикателства пред системата за социални услуги за деца в страната. Преди всичко, предвид оперативната цел за **„закриване на всички Домове за медико-социални грижи за деца и недопускане на предоставянето на резидентна грижа за деца на възраст 0 – 3 г., с изключение на деца с трайни увреждания, които имат нужда от постоянно медицинско наблюдение и медицинска грижа, когато те не могат да бъдат осигурени по друг начин“**, залегнала в Националната стратегия за детето с хоризонт 2030 г., превенцията на изоставянето е ключова дейност, която все още не постига задоволителни резултати.

От гледна точка на повишеното внимание към ефективността на услугите в общността, която е акцент в обновения закон, данните не дават представа доколко тези услуги са съобразни с местния контекст. Повече яснота по този въпрос ще внесе анализа на АСП за целите на картографирането на социалните услуги по общини, който е в процес на събиране на данни.

Наличната информация не е достатъчна за преценка на ефекта от предоставянето на комплексна подкрепа под формата на интегрирани услуги в духа на най-добрия интерес на детето.

Други липсващи данни, които ще внесат повече яснота относно целите за повишени достъп и ефективност са продължителност на престоя на децата в резидентна грижа и брой и брой и квалификация на персонала, зает в резидентната грижа.